

The Effect of Practices on Basic Values in Social Studies Teaching on Student Success

Servet HALI, Hatay Mustafa Kemal University, ORCID ID: 0000-0002-3365-0937

SümeYra Çelebi, MEB, ORCID ID: 0009-0009-1126-1883

Abstract

Education is the most important tool for transferring national and spiritual values to future generations in order to ensure the continuity of society. The social studies course is a primary education subject that is based on universal values, loves their country and nation, knows and fulfills their rights and responsibilities, remains loyal to Atatürk's principles and revolutions, is egalitarian, values Turkish culture, and is sensitive to cultural heritage, and aims to raise awareness among individuals about the development and conscious use of science and technology. Therefore, educational institutions need to place great importance on values education in light of this common goal. The purpose of the research is to measure the impact of practices related to fundamental values on student achievement in social studies instruction. The study was conducted in the first semester of the 2022-2023 academic year at Nuri Pazarbaşı Middle School, located in the Şahinbey district of Gaziantep province. When determining the experimental and control groups, the levels of achievement and class sizes between the groups were taken into consideration. The sample of the research consists of a total of 43 students, 23 from the experimental group (class 5/E) and 20 from the control group. The implementation is an experimental study within the scope of the "Science, Technology, and Society" learning domain of the social studies course. The scope of this study is defined by the values of "Honesty, Diligence, and Scientific Ethics". The data collection tool of the research consists of an academic achievement test prepared by the researcher, which includes 16 multiple-choice and 4 open-ended questions, totaling 20 questions, and worksheets related to values. The data analysis was performed using the SPSS 23 software package. The research findings indicate that there is a difference in the pre-test and post-test results between the experimental and control groups regarding the implementation of practices related to fundamental values in social studies instruction. This difference suggests that the activities implemented in the experimental group have enhanced students' academic achievement.

Keywords: Science ethics, Values education, Social studies

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 25, No 3, 2024
pp. 1030-1047
[DOI](#)
10.17679/inuefd.1451209

[Article Type](#)
Research Article

[Received](#)
11.03.2024

[Accepted](#)
07.12.2024

Suggested Citation

Hali, S., Çelebi, S. (2024). The Effect of Practices on Basic Values in Social Studies Teaching on Student Successes, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 25(3), 1030-1047. DOI: 10.17679/inuefd.1451209

This article was produced from the master's thesis titled "The Effect of Applications Related to Core Values in Social Studies Education on Student Success" under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Servet Hali.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Values education is the process of raising individuals with ethical perspectives (Yazıcı, 2006: 13). Education should provide integrity by allowing not only cognitive but also the development of students' emotions, attitudes, and behaviors in teaching activities (Yazıcı, 2006: 13). The cognitive, affective, and behavioral objectives included in the social studies curriculum cannot be considered separately; they complement each other. Thus, the values education provides to students have significant effects on achievement.

Purpose

This study aims to determine whether there is a difference in the academic achievements of the experimental group students, who were exposed to activities focusing on the values of honesty, diligence, and scientific ethics in the teaching of 5th-grade social studies, and the control group students who received program-based instruction.

Method

In this study, an experimental design was employed. The data collection tool of the study is an academic achievement test covering the achievements of the "Science, Technology, and Society Unit". During the implementation process of the research, presentations, daily plans, and worksheets prepared by the researcher were used. Activity applications, including the values of honesty, diligence, and scientific ethics, were conducted for the experimental group, while no activities related to these values were carried out for the control group. The pre-test and post-test scores of the groups were compared using both dependent and independent samples t-tests.

Findings

The findings revealed no statistically significant distinction in the pre-test achievement scores between the students in the experimental and control groups. This finding indicates that students in both groups have similar socio-cultural and academic characteristics.

The analysis of the post-test data revealed a statistically significant difference in favor of the experimental group. Therefore, the academic achievements of the experimental group students have been positively influenced by their active participation in many activities. According to the statistical data regarding the pre-test-post-test scores of the groups, a significant difference has emerged in the experimental group. In addition, according to the total analysis results of the pre-test-post-test score averages of the experimental and control groups, there is again a significant difference in favor of the experimental group. This indicates that when the necessary physical conditions for teaching values are provided at school, academic success will increase. The average pre-test to post-test scores of the experimental group exhibited a significant improvement favoring the post-test. Additionally, following the instructional intervention administered to the control group, a favorable difference was observed in the post-test scores compared to the pre-test in the analysis results.

Discussion & Conclusion

This study has concluded that the values education practices prepared for the values of honesty, diligence, and scientific ethics in the Science, Technology, and Society unit of the 5th-grade Social Studies course have resulted in a significant difference in favor of the experimental group students' academic achievements compared to the control group. The reason for this difference is the inclusion of visual and auditory activities focusing on values in the experimental group and allowing students to participate in these activities actively. Similar studies in the literature have addressed the differentiation between the post-tests of experimental and control groups (e.g., Balcı, 2008; Çengelci, 2010; Öğretici, 2011)

The pre-test and post-test differences in favor of the experimental group have been observed to be statistically significant. Based on this finding, the values education activities applied to the experimental group can be concluded to significantly increase academic achievement compared to the control group, which received program-based instruction.

The activities conducted, which made abstract topics concrete for the experimental group students, have been shown to increase their interest and participation in the lessons, leading to an increase in academic achievement levels. Similarly, relevant literature (Izgar, 2013; Keskinöglü, 2008; Neslitürk, 2013; Özdeş, 2013; Öztürk Samur, 2011) has concluded that values education practices have a positive impact on students. It is observed that the activities applied to the experimental group are applicable. The activity-based applications in the research support the literature in terms of their positive impact on students' academic achievement.

The pre-test and post-test achievement test results of the control group showed that there is a difference favoring the post-test. The post-test achievement averages of the control group indicate a partial increase in students' academic achievement levels. However, it is concluded that the instruction process based on the program did not sufficiently contribute to the success of the control group students. The inclusion of contemporary teaching methods alongside traditional teaching methods, where technological products are utilized and a student-centered approach is adopted in values education, will significantly contribute to achieving the desired level of success.

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temel Değerlere İlişkin Uygulamaların Öğrenci Başarısına Etkisi

Servet HALİ, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-3365-0937
Sümeysra Çelebi, MEB, ORCID ID: 0009-0009-1126-1883

Öz

Eğitim, toplumun sürekliliğini sağlamak amacıyla milli ve manevi değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasındaki en önemli araçtır. Sosyal bilgiler dersi ise evrensel değerlere bağlı, vatanını ve milletini seven, haklarını ve sorumluluklarını bilen ve yerine getiren, Atatürk ilke ve inkılaplarına sadık, eşitlikçi, Türk kültürüne değer veren ve kültürel mirasa duyarlı, bilim ve teknolojinin gelişimini ayrıca bilinçli kullanımı konusunda bireylere farkındalık kazandırmayı amaç edinen bir ilköğretim dersidir. Dolayısıyla bu ortak amaç etrafında eğitim kurumlarının değerler eğitimine günümüzde oldukça önem vermesi gerekmektedir. Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretiminde temel değerlere ilişkin uygulamaların öğrenci başarısına etkisini ölçmektir. Çalışma 2022-2023 eğitim-öğretim ilk yarıyılı, Gaziantep ili Şahinbey ilçesine bağlı bulunan Nuri Pazarbaşı Ortaokulu'nda yapılmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencileri belirlenirken gruplar arası başarı seviyeleri ve sınıf mevcutları göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu; deney grubu olan 5/E sınıftan 23, kontrol grubundan ise 20 öğrenci olarak toplam 43 öğrenci oluşturmaktadır. Uygulama sosyal bilgiler dersi "Bilim, Teknoloji ve Toplum" öğrenme alanını kapsamında deneysel bir çalışmadır. Bu çalışmanın kapsamını "Dürüstlük, Çalışkanlık ve Bilim Etiği" değerleri oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı, araştırmacı tarafından hazırlanan 16 tane çoktan seçmeli ve 4 tane açık uçlu olmak üzere toplam 20 sorudan oluşan akademik başarı testi ve değerleri kapsayan çalışma kâğıtlarından oluşmaktadır. Verilerin analizi SPSS 23 paket programı ile yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretiminde temel değerlere ilişkin uygulamaların deney ve kontrol grupları ön test –son test sonuçlarında farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Bu farklılık, deney grubuna uygulanan etkinliklerin öğrencinin akademik başarısını arttırdığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilim etiği, Değerler eğitimi, Sosyal bilgiler

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 25, Sayı 3, 2024
ss. 1030-1047
DOI
10.17679/inuefd.1451209

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
11.03.2024

Kabul Tarihi
07.12.2024

Hali, S., Çelebi, S. (2024). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temel Değerlere İlişkin Uygulamaların Öğrenci Başarısına Etkisi *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 1030-1047. DOI: 10.17679/inuefd.1451209

Bu makale, Doç. Dr. Servet Hali danışmanlığında hazırlanan "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temel Değerlerle İlgili Uygulamaların Öğrenci Başarısına Etkisi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. Giriş

Eğitim, insanın yaşamı boyunca içinde bulunduğu sosyal hareketler dizisidir. Bu hareketler dizisi, eğitim ve öğretimin genel amaçlarının içinde yer alan bilişsel, davranışsal, duyuşsal bilgi ve becerileri, çocukların sosyal kabiliyetlerini geliştiren denetimli okul uygulamalarını ve onların yaşam alanı olan çevreyi kapsamaktadır (Akyüz, 2013). Eğitimin amacı, birey ile toplum uyumunu sağlamaktır. Eğitimin bireylere bilgi ve beceri kazandırmasının yanında toplumsal devamlılığı sağlama, mevcut değerlerin kaybolmasının önüne geçme ve var olan değerleri eski değerlerle ilişkilendirme işlevi de bulunmaktadır (Varış, 1998).

İnsanlığın geçmişine bakıldığında sanayi inkılabının ortaya çıkmasıyla meydana gelen teknik aklın bir teknoloji toplumu oluşturduğunu eğitim, ekonomi ve siyasi alanlarda hayatımızı etkilediğini görmekteyiz. Bu radikal değişim bir yandan bireylerin problemlere akılcı çözümler bulabilmesini, bilinci dışındakini ifade edebilmesini, nicel durumu nitel hale getirebilmesini sağlarken diğer taraftan sosyal iletişimi engelleyerek ahlaki deformasyona neden olmaktadır (Ellul, 2003). Bu ahlaki deformasyon sonucu insanlar günlük yaşamlarına anlam katan, kendilerine mutluluk veren değerlerin eksikliğini hissederek ortaya çıkan problemlere çözüm önerileri sunmaya çalışmaktadır (Aydın & Gürler, 2014). Asırlardır var olan değerler, dönemlere ve topluluklara göre değişiklik gösterse de önemini koruyan ve toplum yaşamına etki eden bir sistemdir (Çakıroğlu, 2013).

Değerler; insanoğluna ait olan, insanı toplumsal hale getiren ve onu diğer canlılardan ayıran bir mekanizmadır. Bir diğer tanıma göre değer; "kişinin kendi türü ve dışındaki diğer varlıklarla iletişim kurması esnasında davranış şekli, ilişki seviyesi, onun ilişkiye attığı mana ve bakış açısı" olarak tanımlanabilir (Kılıç, 2012). Ayrıca değerler, insanlar arasında onaylanmış, benimsenmiş ve toplumda sürdürülen sosyal, beşeri veya tanrısal kaynaklı her türlü sezilen ve düşünülen kurallardır (Çelikkaya, 1996).

Fichter (2006)'a göre değerler dinamiktir, toplumların değer yargılarına göre farklılaşır, devamlıdır, nesilden nesile çeşitli yollarla aktarılır. Değerler, bireylere derin fedakârlık duygusu kazandırır, coşku verir. Değerler toplumun ortak ürünüdür. Kavram olarak objelerden ayrılır, soyutlanabilir, toplumun özelliklerini barındırır. Bu sebeple birey toplumla toplum bireyle uyumlu olmalıdır. Birey-toplum ahenginin olmadığı durumda toplumsal ve kişisel problemler kaçınılmaz olur. Değerler, kişinin karşılanması gereken herhangi bir ihtiyacı ile eş değerdir. Bu sebeple mühimdir (Fichter, 2006).

Değer eğitimi ise bireyin toplumsal ve evrensel değerlerini kabullenmesini, karakter gelişimine katkı sağlamasını, kaliteli yurttaş olarak yetişmesini, akademik başarısını arttırmasını ve sosyal yönelimlerini geliştirmesini amaçlayan temel kavramlardandır (Durdukoca, 2019). Değer eğitimi, bireylerin gereksinimleri karşılar ve amaca varma noktasında bireylere rehberlik eder. Yaşamda karşılaşılan kargaşalar ve tutarsızlıklara karşı insanlara yol gösterir (Baltacı, 2018).

Değerler, hem eğitim teorisi hem de pratik faaliyetlerin merkezinde yer alır. Dolayısıyla çocukların değer oluşturma süreçlerinde aile, okul, öğretmen, akran grupları ve medyanın büyük bir etkisi vardır. Aile, çocukların değer eğitimi aldığı ilk kurumdur. Okullar da toplumun değerlerini yansıtan, somutlaştıran ve bu farklılaşmayı istenilen yönde değiştiren kurumlardır (Halstead, 1996). Değerler eğitiminin kazandırılması için okulda değerler kültürünün oluşması gerekmektedir. Bu değer kültürünü okulun idarecisi, öğretmeni ve hizmet personeli gibi tüm üyeleri beraber meydana getirir (Selanik Ay, 2016). Toplumun iyi olmasını sağlayacak, yaşamına anlam katacak ve ahlaki açıdan bireylerde farkındalık yaratacak değer eğitiminin en önemli parçası ise öğretmenlerdir. Bu sebeple öğretmenlerin, mesleki yeterlilik kazanmaları için değerler eğitimine önem vermeleri gerekmektedir (Edwards, 1996). Öğretmenler, öğrencilere çeşitli sorumluluklar vererek değer gelişimine fayda sağlayabilirler (Aydın & Gürler, 2014). Öğretmenlerin değerler konusuna hâkim olması, günlük hayatlarında bu değerleri davranış

haline getirerek öğrencilere rol model olması, değerleri kazandırma açısından etkili olacaktır (Tonga, 2017).

Değer eğitiminin tarihçesine bakıldığında köklü bir geçmişi olduğu görülmektedir. Eski çağ uygarlıklarından olan Sümerler tarafından yazılmış çivi yazılarında adalet, iyilik, doğruluk, özgürlük, dürüstlük, acıma ve affetme gibi temel değerlere özellikle önem verildiği görülmektedir (Kramer, 2002). 1900'lü yıllara kadar Amerika'da değerlerle ilgili çalışmalar yapılmaktaydı. Ancak değerler eğitiminin sistemsal olarak var olması çok eski değildir. Dewey'in 1934'te karakter gelişimi, ahlak eğitimi ve değer kazandırılmasına yönelik çalışmaları mevcuttur. Kohlberg de 1978 yılında ahlaki eğitim alanında araştırmalar yapmıştır (Mulkey, 1997). 20. yüzyılın başından itibaren bireylere toplumun değer ve normları kazandırılarak onları yetiştirme yollarına gidilmiş ve toplumsal değişimler devam etmiştir (Kirschenbaum, 1995).

Son yıllarda yapılan araştırmalar eğitim kurumlarında öğrencilerin akademik eğitimini destekleyen olumlu davranışların kazandırılması sürecinin bilim insanlarını değerler eğitimi noktasında harekete geçirdiğini göstermektedir. Bu bağlamda popüler bir konu haline gelen değerler eğitimi, çeşitli alanların ilgi odağı olmuştur. Literatürde öğrencilere olumlu davranış kazandırma çalışmalarına bakıldığında manevi eğitim, karakter eğitimi, ahlak eğitimi ve değerler eğitimi vb. farklı kavramlar karşımıza çıkmaktadır. 1960'lı yıllar öncesinde 'ahlak eğitimi' olarak ifade edilen olumlu davranış kazandırma süreci, 1990'lı yıllara gelindiğinde 'karakter eğitimi' olarak verilmekteydi. Günümüzde ise 'değerler eğitimi' adı altında öğretim yapılmaktadır. Değerler eğitimi, yurtdışı literatüründe 'moral education' kavramına karşılık Türkçe literatüre 'manevi eğitim' olarak geçmiştir.

Türkiye'de günümüz eğitiminin önemli kısmını kapsayan değerler eğitimi olumlu davranış kazandırmak amacıyla müfredatta yer almaktadır (Yıldırım & Demirel, 2019). II. Meşrutiyetin ilanından bugüne gelindiğinde tüm ilköğretim, ortaokul ve ilköğretim kademelerinin programında doğrudan veya dolaylı olarak karakter ve ahlak eğitimine vurgu yapılmaktadır (Keskin, 2010). 1913 yılındaki programda yer alan 'Musahabat-ı Ahlakiyye' adlı derste ahlak eğitimi ile ilgili sohbetlerin yapıldığı görülmektedir. 1922 yılındaki programda 'Malumat-ı Medeniyye' adlı derste çocuklara demokratik değerleri ve milli duyguları kazandırmak amaçlanmaktadır. 1924 programında bulunan 'Musahabat-ı Ahlakiyye ve Malumat-ı Vataniyye' isimli derste çocuklara ahlak kuralları kazandırmanın yanında değer aşılması esasına dayanan yöntemin tercih edildiği görülmektedir. Bu derste ayrıca çocukların vicdan duygusunu geliştirecek sohbetler yer almaktadır. 1926 tarihli programdan 1968 programına kadar 'Yurt Bilgisi' adındaki derste çocuklara öncelikle devlet yönetiminin önemli ilkelerinin kazandırılması amaçlanmaktadır (Keskin, 2008). 1968 tarihli programda ise 'Sosyal Bilgiler' adlı derste toplumsal değerlerin önemine vurgu yapılmıştır. 2005 programı ile 2017 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler Ders Programı'nda doğrudan kazandırılması amaçlanan değerler seçilmiş ve sınıf seviyesine uygun olarak ünitelere yerleştirilmiştir. Sosyal bilgiler dersi öğretim programı haricinde günümüzde diğer disiplinlerin öğretim programlarında da değerler eğitimine dolaylı bir şekilde yer verilmiştir. Fakat bu programlarda, değer eğitimine özgü yöntem ve teknikler görülmemektedir (Yıldırım & Demirel, 2019).

2004 yılında pilot uygulaması yapıp 2005 yılında Türkiye'de uygulanmaya başlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, değerler eğitimine alan bırakan ilk programdır (Keskin, 2008). 2005 yılından sonra uygulamaya konulan eğitim programlarında yaklaşım ve değerler açısından köklü yeniliklerin yapıldığı görülmektedir. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda önceki senelerde değer eğitimi örtük program kapsamında verilmekteyken 2005 yılından itibaren yenileşmeyle bu eğitime daha belirgin ve sistemli biçimde yer verilmiştir. Sosyal bilgiler dersi böylelikle değerleri gelecekteki çocuklara aktarmada işlevsel bir ders görevini üstlenmiştir (Kılcan, 2016).

18 Temmuz 2017 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) yetkililerince düzenlenen açıklamada değerler eğitiminin tüm eğitim kademelerinde yürütülecek hale getirileceği, düzenli bir şekilde pratik yapılacağı ve programlarda ilave bir ders şeklinde işleneceği belirtilmiştir (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017). 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda buna ek olarak ilk kez kök değerlere yer verilmiştir. Kök değerlerin, öğretim sürecinde tek başına ya da diğer değerler ile birlikte kullanılması kararlaştırılmıştır (MEB, 2018).

Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (SBÖP)'nin yapısı incelendiğinde değerlerin mevcut olmasına karşın uygulamada öğrencilere değerlerin hangi yöntemle sunulacağı açık ve net bir şekilde belirtilmemektedir. Ayrıca değerlere her etkinlikte yer verilmesi ve vurgulanması gerekliliği ifade edilmektedir (Doğanay, 2008; Çengelci, 2010). Yapılandırıcılık anlayışına paralel olarak hazırlanan programda bireyin gelişimi ve toplumun bekası için çeşitli kademelerde değerlerin varlığı söz konusudur. Okulda her kademenin kendine özgü süreci olduğundan ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak programda farklılaşmalar meydana gelmiştir.

Değer eğitimi, günümüzdeki gibi kişilerin isteğine bağlı şekilde seçilecek bir alan olarak görülmemeli, aksine birçok ülkedekine benzer nitelikte öğrencilerin ahlaki, ruhsal, sosyal ve kültürel gelişimlerini tam anlamıyla desteklemesi için zorunlu ders haline getirilmelidir (Values Education Study, 2003). Günümüzde teknolojik ve bilimsel gelişmelere karşın dünyada görülen şiddet ve korku kültürü, maddi ve manevi tatminsizlikler; adaletsizlikler, acımasızlık, mutsuzluk, çevredeki olaylara tepkisiz kalma ve yaşamdan memnun olmama benzeri sorunlar değerler eğitiminin önemini arttırmıştır. Bu olumsuz durumlar devletleri, evrensel ve milli değerleri tekrar canlı, etkili bir biçime getirip, yaşanan dönemle ilgili yeni bazı değerler oluşturmaya; buradan hareketle yok olmuş toplumsal kontrolü yeniden sağlamaya yönlendirmiştir (Kurtoğlu, 2017).

Sonuç olarak sosyal bilgiler dersinin öğrencilere kazandırdıkları arasında toplumsal olaylarla ilgili genel bakış açısına sahip olma, sosyal olayları kavrama yeteneği kazandırma, sosyal bilimlerin ana kavramlarını ve alanlarını anlayabilme becerileri gibi birçok beceri gösterilebilir. Kazanılan bu beceriler ışığında sosyal bilgiler dersinde değerlerin önemi günden güne artmaktadır (Pekuslu, 2019).

Araştırmada, ilköğretim 5.sınıf sosyal bilgiler dersinin öğretiminde dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik etkinliklerin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile programa dayalı eğitim verilen kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarılarında farklılık olup olmadığını belirlemek amaçlanmaktadır. Bu bağlamda problem cümlesinden hareketle aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1) Sosyal bilgiler öğretiminde dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubu öğrencileri ile programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

2) Sosyal bilgiler öğretiminde dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubu öğrencileri ile programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin son test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

3) Sosyal Bilgiler öğretiminde dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubu öğrencileriyle programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin ön test ile son test puan ortalamasının fark puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

4) Sosyal bilgiler öğretiminde dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubu öğrencileri ile programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin ön test ile son test toplam puan ortalaması arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

5) Sosyal bilgiler öğretiminde dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubu öğrencilerinin ön test ile son test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

6) Programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin ön test ile son test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Sosyal Bilgiler öğretiminde temel değerlere ilişkin uygulamaların öğrenci başarısına etkisinin araştırıldığı bu çalışmada nicel yöntemlerden deneysel desen kullanılmıştır. Nicel yöntem bir kuram veya açıklamayı test etmek için kullanılabilir en iyi yöntemdir (Creswell, 2013). Çünkü nicel yaklaşımla birçok kişinin sınırlı sayıda sorular yardımıyla reaksiyonları ölçülebilmekte; dolayısıyla verilerin kıyaslanarak istatistiksel olarak bir araya getirilmesi sağlanabilmektedir (Patton, 2014). Deneysel desen ise, araştırmanın sonucu üzerinde etkisinin olabileceği tüm dışsal faktörleri kontrol ederek, deneysel bir uygulama veya işlemin sonuca olan etkisinin sınanmasıdır (Creswell, 2013). Deneysel desenlerde temel amaç değişkenler arasında olan neden-sonuç ilişkisini test etmektir. Bu sebeple araştırmacının dışsal değişkenleri kontrol altına alması gerekmektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2008).

Deneysel desende araştırmacı araştırmak istediği değişkeni sabit tutup diğer değişkenleri ayarlayarak istediği duruma getirebilir (Seyidoğlu, 1997). Bu sebeple yapılan araştırmada deneysel model kullanılarak sosyal bilgiler öğretiminde temel değerlere ilişkin uygulamaların deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön test ve son test sonuçlarında farklılaşma meydana getirip getirmediği sonucuna bakılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde MEB'e bağlı Nuri Pazarbaşı Ortaokulu'ndan seçilmiştir. Araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılının birinci döneminde gerçekleştirilmiştir. Okulda eğitimini sürdüren yedi şube arasından 5/E ve 5/F sınıfı random olarak atanmıştır. Gruplara seçkisiz atama yapılarak iç geçerliliğe yönelik tehditlerin ortaya çıkma olasılığı azaltılmıştır. Araştırmada "basit tesadüfi örnekleme" diğer adıyla "basit seçkisiz örnekleme yöntemi" kullanılmıştır. İlgili özellikler yönünden kişiler benzer (homojen evren ya da alt evrenler), durağan, evrendeki her birimin örnekleme girme ihtimalinin eşit ve birbirinden bağımsız olduğu bir örnekleme türüdür (Erkuş, 2005). Çalışmada bu örneklemin seçilme sebebi ise grupların sınıf mevcudu, sosyo-ekonomik ve akademik başarı seviyelerinin denk olmasından kaynaklanmaktadır. 5/E sınıfı deney grubunu, 5/F sınıfı ise kontrol grubunu temsil etmektedir. Bu araştırma deney grubunda 23, kontrol grubunda ise 20 olmak üzere toplam 43 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmadaki katılımcılar kolay ulaşılabilir olması sebebiyle araştırmacıya yakın okullardan seçilmiştir. Seçilen iki gruba da deney öncesinde ve sonrasında ölçümler yapılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada kullanılan veri toplama aracı "Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesi" kazanımlarını içeren akademik başarı testidir. Araştırmada, deney grubuna; dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerini içeren etkinlik uygulamaları yapılmış, kontrol grubuna ise öğretim sürecinde bu değerlere yönelik uygulamalara yer verilmemiştir. Akademik başarı testinin öntest ve sontest soruları ölçme ve değerlendirme konusunda uzman olan akademik danışmanların görüşleri alınarak uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarına uygun olarak hazırlanmıştır. Soruların araştırma konusunun kazanımlarını ve değerlerini içerdiği uzman onayından geçerek kapsam geçerliliği sağlanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Veriler, çalışmanın amacına uygun bir istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada, her iki grubun başarı testi puanları üzerinde ön test-son test karşılaştırması yapılmıştır. Deneysel çalışmada (deney ve kontrol grupları bulunması durumunda) uygulama öncesi ve sonrasında ölçülen (başarı puanı) verileri karşılaştırmak için bir deney düzeni kullanılmıştır. Bu düzen, Deney-Ön test/Deney Son test ve Kontrol-Ön test/Kontrol-Son test olmak üzere 2x2 biçimindedir. Grupların kendi içinde başarı puanlarını (ön test-son test) karşılaştırmak ve puan farklarını belirlemek için bağımlı gruplar t-testi, her iki grubu (deney ve kontrol) ayrı ayrı karşılaştırarak aralarındaki farkı bulmak amacıyla da bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır.

Bağımsız gruplar (Independent-Sample) t-testi iki bağımsız grubun (deney-kontrol grubu) ortalamalarını karşılaştırmak için kullanılan bir testtir (Fritz & Berger, 2015). Bağımlı gruplar (Paired-Sample) t-testi ise dağılımın normallik şartını sağlaması koşuluyla iki eşleştirilmiş grubun (deney-kontrol grubu) aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını değerlendirmek amacıyla kullanılır (Akdağ, 2011).

3. Bulgular

Çalışmanın bulgularına bu bölümde yer verilecektir. Öncelikle aşağıda deney ve kontrol grubunun tanımlayıcı (betimsel) istatistik verileri açıklanmaktadır.

Tanımlayıcı (betimsel) istatistik; değişkenlere ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına yönelik istatistiksel işlemleri ifade eder. Bu süreç, evrenin bütününden ya da bir örneklemden alınarak oluşturulan verileri değerlendirerek, çalışmaya dahil olan kişilerin veya objelerin özelliklerini betimlemeyi amaçlar (Büyüköztürk, 2015). Araştırmanın betimsel verilerine Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1.

Deney ve Kontrol Grubu Tanımlayıcı İstatistik Verileri

	Frekans	%	% Toplamı
Deney Grubu (DG)	23	53,4	53,4
Kontrol Grubu (KG)	20	46,6	100,0
Toplam	43	100,0	

Tablo 1’de yer verilen deney grubunda 23 öğrenci, kontrol grubunda ise 20 öğrenci olmak üzere toplam 43 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Deney grubundaki öğrenci sayısı yüzdelik olarak %53,4’ü kontrol grubundaki öğrenci sayısı yüzdelik olarak % 46,6’yı oluşturmaktadır.

Tablo 2.

Deney Grubu Frekans Dağılım Tablosu

	Ortalama	İstatistik	Standart Hata
		49,61	4,070
	%95 Güven Aralığı	41,17	
		58,05	
	% 5 Hata Payı	48,64	
	Ortalama	50,00	
Ön test	Varyans	380,976	
	Standart Hata	19,519	
	Minimum	25	
	Maksimum	93	
	Oran	68	
	Çeyrekler Arası Aralık	30	

	Çarpıklık	,543	,481
	Basıklık	-,562	,935
	Ortalama	61,04	5,036
Son test	%95 Güven Aralığı	50,60	
		71,49	
	% 5 Hata Payı	60,85	
	Ortalama	65,00	
	Varyans	583,316	
	Standart Hata	24,152	
	Minimum	25	
	Maksimum	100	
	Oran	75	
	Çeyrekler Arası Aralık	45	
	Çarpıklık	,101	,481
	Basıklık	-1,266	,935

Analizlerin yapılabilmesi için verilerin normal dağılım göstermesi gerekmektedir. Burada deney ve kontrol grubunun ön test ve son testlerinin basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmalıdır. Yukarıdaki Tablo 2’de deney grubunun basıklık ve çarpıklık verileri -2 ile +2 arasında bulunduğu için verilerin normal dağıldığı görülmektedir.

Tablo 3.

Kontrol Grubu Frekans Dağılım Tablosu

	Ortalama	İstatistik	Standart Hata
Ön test		36,65	4,371
	%95 Güven Aralığı	27,50	
		45,80	
	% 5 Hata Payı	35,89	
	Ortalama	32,50	
	Varyans	382,134	
	Standart Hata	19,548	
	Minimum	7	
	Maksimum	80	
	Oran	73	
	Çeyrekler Arası Aralık	23	
	Çarpıklık	,783	,512
	Basıklık	,194	,992
	Ortalama	38,95	4,545
Son test	%95 Güven Aralığı	29,44	
		48,46	
	% 5 Hata Payı	37,61	
	Ortalama	35,00	
	Varyans	413,103	
	Standart Hata	20,325	
	Minimum	12	
	Maksimum	90	
	Oran	78	
	Çeyrekler Arası Aralık	19	
	Çarpıklık	1,295	,512
	Basıklık	1,783	,992

Yukarıdaki Tablo 3’te kontrol grubunun basıklık ve çarpıklık değerleri -2 ile +2 arasında bulunduğundan dolayı, normal dağıldığı görülmektedir. Bu aşamadan sonra ayrıca Kolmogorov-Smirnov normallik testi yapılarak kontrol edilmektedir.

Araştırmanın birinci alt problemi “Sosyal bilgiler öğretiminde dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubu öğrencileri ile programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?” şeklindedir. Deney ve kontrol grubunun ön test puanları arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla bağımsız gruplar t-testi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 4’te gösterilmektedir

Tablo 4.

DG ve KG Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Başarı Ön test Puanlarının T-testi Analiz Sonuçları

Grup	Bağımlı Değişken	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	P
DG	Ön test	23	49,61	19,51	41	1,608	,116
KG		20	58,75	17,46			

N:43, $p>0,05$

Tablo 4’te deney grubunun öntest başarı puanlarının ortalaması 49,61 kontrol grubunun ise 58,75 olduğu görülmektedir. Deney grubunun standart sapması 19,51 iken kontrol grubunun 17,46 çıkmıştır. T değerinin anlamlılık değeri ,116 çıktığı ($p>0,05$) için iki grup arasındaki fark anlamsızdır. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ön testleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur. Yapılan çalışmada 5.sınıf sosyal bilgiler dersi ‘Bilim, Teknoloji ve Toplum’ ünitesinde yer alan dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubu ve programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin, deney öncesinde konular ile ilgili yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. Bu istatistik sonucundan öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin benzer ve grupların homojen olduğu çıkarılmaktadır.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Sosyal bilgiler öğretiminde dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubu öğrencileri ile programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin son test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?” şeklindedir. Deney ve kontrol grubu son test puanları arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t-testi ile analiz edilmiştir. Sonuçlar Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5.

DG ve KG Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Başarı Son test Puanlarının T- testi Analiz Sonuçları

Grup	Bağımlı Değişken	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	P
DG	Son test	23	61,04	24,15	41	3,217	0,003
KG		20	48,95	20,32			

N:43, $p<0,05$

Tablo 5’e göre deney grubunun son test puan ortalaması 61,04 iken kontrol grubunun son test puan ortalaması 48,95 olarak bulunmuştur. Test sonucunda t değerinin anlamlılık değeri 0,003 ($p<0,05$) olduğu için deney grubu ve kontrol grubunun son test puanları arasında farklılık olduğu görülmüştür. Deney ve kontrol grubunun son test analiz bulgularına bakıldığında, deney grubunun lehine anlamlı düzeyde farklılığın olduğu sonucuna varılmaktadır. Elde edilen bulgulara göre 5.sınıf sosyal bilgiler dersi ‘Bilim, Teknoloji ve Toplum’ ünitesinde yer alan dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubunun başarısını arttığı sonucuna varılmaktadır. Deney grubunda değerler eğitimi için farklı türde etkinliklerden yararlanmak öğrencilerin aktif katılım sağlamalarına ve soyut olan değerleri

somutlaştırmalarına katkı sağlamıştır. Bu sebeple deney grubu öğrencilerinin son test akademik başarı ortalamaları programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek çıkmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretiminde dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubu öğrencileri ile programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin öntest ile son test puan ortalamasının fark puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?” şeklindedir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son test ortalamasının fark puanları arasındaki farkı tespit etmek amacıyla bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6.

DG ve KG Öğrencilerinin Ön test-Son test Puan Ortalaması Fark Puanı T-testi Analiz Sonuçları

Grup	Başarı Testi	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	P
DG	Ön-son test	23	11,43	12,89	41	2,719	,010
KG	Ön-son test	20	2,300	8,24			

N:43, $p < 0,05$

Tablo 6’da deney grubu ön test-son test puan ortalamaları farkı 11,43 olarak bulunmuştur. Kontrol grubunun ise ön test-son test puan ortalaması 2,300 bulunmuştur. Deney ve kontrol grubu ön test-son test puan aritmetik ortalaması fark puanı 9,134 olarak bulunmuştur. T değerinin anlamlılık değeri ,010 ($p < 0,05$) çıkmıştır. Bağımsız gruplar t- testi sonuçlarına göre deney ve kontrol gruplarının ön test-son test puanı arasında istatistiksel olarak deney grubu lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre deney grubuna uygulanan değerler eğitimi etkinliklerinin, programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubuna göre başarıyı anlamlı düzeyde arttırdığı sonucuna varılmaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Sosyal bilgiler öğretiminde dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubu öğrencileri ile programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son test toplam puan ortalaması arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?” şeklindedir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin toplam başarı puan ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t-testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7.

DG ve KG Öğrencilerinin Ön test-Son test Puan Ortalaması Toplam Puanı T-testi Analiz Sonuçları

Grup	Başarı Testi	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	P
DG	Ön – son test	23	110,6	41,98	41	2,821	,007
KG	Ön – son test	20	75,60	39,01			

N:43, $p < 0,05$

Tablo 7’de deney grubu ön test-son test puan ortalaması toplamı 110,6 kontrol grubu ön test-son test puan ortalaması toplamı ise 75,60 çıkmıştır. Deney ve kontrol grubu ön test-son test puan ortalaması farkı ise 35,05 olarak bulunmuştur. T değerinin anlamlılık değeri ,007 ($p < 0,05$) çıkmıştır. Bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre deney ve kontrol grupları ön test-son test puan ortalaması toplamı analiz sonuçlarında deney grubu lehine anlamlı düzeyde fark bulunmaktadır. Bu sonuca göre deney grubunda dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubuna göre öğrenci başarısını arttırdığı görülmektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemi “Sosyal bilgiler öğretiminde dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin deney grubu öğrencilerinin ön test-son test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?” şeklindedir. Deney grubunun ön test-son

test başarı puanlarının analiz sonuçları arasında farklılaşmanın olup olmadığını ölçmek amacıyla bağımlı gruplar t-testi ile analiz yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8.

DG Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Ön test-Son test Başarı Puanlarının T-testi Analiz Sonuçları

Grup	Bağımlı Testi	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	P
DG	Ön test	23	49,61	19,51	22	-4,253	,000
	Son test	23	61,04	24,15			

N:23, p<0,05

Tablo 8’de deney grubunun ön testi puan ortalaması 49,61, son test puan ortalaması ise 61,04 bulunmuştur. T değerinin anlamlılık değeri ,000 ($p<0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık vardır. Bu sonuca göre deney grubuna uygulama yapılmadan önce öğrencilerin istenilen kazanımlara sahip olmadıkları, etkinliklerin uygulanması sonucunda ulaşmaları amaç edinilen kazanımlara ulaştıkları görülmüştür. Bu sebeple deney grubu ön test ve son testleri puan ortalamaları, son test lehine anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir.

Araştırmanın altıncı alt problemi “Programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubu öğrencilerinin ön test ile son test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?” şeklindedir. Kontrol grubu öğrencilerinin ön test-son test başarı puanları arasında analiz sonuçlarında farklılık olup olmadığını ölçmek amacıyla bağımlı gruplar t-testi ile analiz yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9.

KG Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Başarı Puanlarının Ön test-Son test T-testi Analiz Sonuçları

Grup	Bağımlı Değişken	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	P
KG	Ön test	20	36,65	19,54	19	-1,247	,001
	Son test	20	48,95	20,32			

N:20, p<0,05

Tablo 9’ da programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubunun ön test puan ortalaması 36,65 son test puan ortalaması ise 48,95 çıkmıştır. T değerinin anlamlılık değeri ,001 ($p<0,05$) olduğundan anlamlı bir farklılık vardır. Kontrol grubuna uygulanan öğretim süreci sonunda ön test-son test analiz sonuçlarında son test lehine anlamlı düzeyde farklılık söz konusudur.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bulgularına ışığında elde edilen sonuçlar şu şekildedir. Çalışmanın birinci alt probleminden elde edilen bulgulara göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanlarında farklılığın olmadığı görülmüştür. Bu bulgudan hareketle deney ve kontrol grubunun akademik başarı düzeyleri bakımından benzer oldukları sonucuna varılmaktadır. Dolayısıyla deney ve kontrol gruplarının homojen nitelikte oldukları çıkarılmaktadır. Alanyazındaki çalışmalara bakıldığında bu yönden benzerlik gösteren deneysel araştırmalar görülmektedir. İşcan (2007)’ de değerler eğitimi programının etkililiğini araştırdığı çalışmasında öğrencilerin ön testten elde edilen puanlarına, ailelerinin sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerinin etkisinin olmadığı sonucuna varmıştır. Dolayısıyla yapılan çalışma ile literatür desteklenmiştir.

Araştırmanın ikinci alt probleminden elde edilen bulgulara göre dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik hazırlanan değerler eğitimi uygulamalarının deney ve kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarılarının deney grubu lehine anlamlı farklılık oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Bu farklılığın nedeni, deney grubunda değerlere yönelik görsel ve işitsel etkinliklere yer verilmesi ve öğrencilerin bu etkinliklere aktif katılım sağlamalarına fırsat verilmesidir. Kontrol grubunun son test sonucunda ön teste göre kısmi fark söz konusudur.

Ancak bu farklılık anlamlı düzeyde değildir. Deney ve kontrol gruplarının son testleri arasındaki farklılaşma ile ilgili alanyazında benzer çalışmalar mevcuttur. Balcı (2008), değerler eğitimi uygulamalarının etkililiğini araştırdığı çalışmasında deney ve kontrol gruplarının son testlerinde anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varmıştır. Çengelci (2010), tarafından yapılan araştırmada; değerler eğitiminde farklı etkinlikleri sınıfa taşımanın değerler eğitimi zenginleştirdiği sonucuna varmıştır. Öğretici (2011) ise çalışmasında, duyarlılık ve sorumluluk değerlerine yönelik sınıf içi uygulamaların öğrencilerin bu değerlere olan farkındalığını artırdığını ve öğrencileri olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt probleminden elde edilen bulgulara göre deney ve kontrol grubunun ön ve son test farkının deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık oluşturduğu görülmüştür. Buna göre deney grubuna uygulanan değerler eğitimi etkinliklerinin, programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubuna göre akademik başarıyı önemli ölçüde artırdığı sonucuna varılmaktadır.

Araştırmanın dördüncü alt probleminden elde edilen bulgulara göre deney ve kontrol grupları ön test-son test puan ortalaması toplamı analiz sonucunda deney grubu lehine anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Bu da deney grubunda dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerine yönelik uygulanan etkinliklerin programa dayalı öğretim yapılan kontrol grubuna göre öğrenci başarısını artırdığını göstermektedir.

Araştırmanın beşinci alt probleminden elde edilen bulgulara göre deney grubunun ön test ile son test başarı testi sonuçları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Yapılan etkinliklerin deney grubu öğrencilerinin akademik başarı düzeyinde artış sağladığı görülmektedir. Ayrıca sosyal bilgiler dersindeki soyut konuları somut hale getirerek öğrencilerin derse olan ilgilerini ve katılımlarını artırdığı sonucuna varılmaktadır. Dilmaç (2007), değerler eğitimi ile ilgili çalışmasında öğrencilerin puanları arasında farklılığın var olduğunu gözlemlemiştir. Herdem (2016), araştırmasında değerlerle ilgili deneysel çalışmasında deney grubunun ön test ve son test sonuçları arasındaki anlamlı düzeyde farklılığın görüldüğü sonucuna ulaşmıştır.

Aladağ (2009), değer öğretim programının öğrencilerin “sorumluluk” değerini kazanma düzeyine etkisini araştırdığı çalışmasında deney grubu lehine anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Yukarıdaki çalışmalardan yola çıkılarak yapılan araştırmanın etkinlik temelli uygulamaların öğrencilere olumlu etkisi yönünden literatürü desteklediği sonucuna varılmaktadır. Öğrencilerin medya okuryazarlığı, nasıl araştırma yapılması gerektiği, çevrimiçi iken güvenlik kurallarının kullanılmasının neden gerekli olduğu, teknolojinin faydaları ve zararları somut hale getirilerek değerleri öğrenmeleri sağlanmıştır. Öğrencilere teknolojiyi kullanırken dürüst olma ve herhangi bir konuda araştırma yaparken bilimsel etiğe uygun davranmanın neden önemli olduğu kazandırılmıştır. Ayrıca yapılan kaynak taraması sonucunda çalışkanlık, dürüstlük ve bilim etiği değerlerini kapsayan uygulamaların öğrenci başarısına etkisinin araştırıldığı bir araştırmaya rastlanmaması konu bakımından çalışmayı önemli hale getirmiştir.

Keskinoğlu (2008), Öztürk Samur (2011), Neslitürk (2013), İzgar (2013), Özdeş (2013), Ergün (2013), Uzunkol (2014) gibi birçok araştırmacı da yaptıkları çalışmalarda, değerler eğitimi uygulamalarının öğrenciler üzerinde olumlu etkide bulunduğu sonucuna varmışlardır. Dolayısıyla mevcut çalışmanın bu konuda alanyazınla uyumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca yapılan etkinliklerin uygulanabilir nitelikte olduğu görülmektedir.

Araştırmanın altıncı alt probleminden elde edilen bulgulara göre kontrol grubunun ön test ile son test başarı testi sonuçlarına bakıldığında sontest lehine farklılığın olduğu sonucuna varılmaktadır. Kontrol grubunun son test başarı ortalamaları öğrencilerin akademik başarı düzeyinde artış olduğunu göstermektedir. Ancak programa dayalı uygulanan öğretim sürecinin kontrol grubu öğrencilerinin başarısına yeterince katkısı sağlamadığı sonucuna varılmaktadır.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler dersinde kullanılan uygulamaların öğrencilerin akademik başarısına önemli katkıları olduğu görülmektedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretiminde farklı sınıf seviyelerinde ve öğrenme alanlarında dersin içeriğine uygun değerler eğitimi uygulamalarının kullanılması önerilebilir.

Araştırmanın konusunu oluşturan dürüstlük, çalışkanlık ve bilim etiği değerlerinin dışında saygı, estetik, misafirperverlik, sorumluluk ve adil olma gibi farklı değerlerin de başarı üzerinde etkilerinin araştırılması önerilebilir.

Öğretmenlerin değerler eğitimine ilişkin sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikleri uygulayabilmelerine olanak sağlayan hizmet içi eğitim almaları önerilebilir.

Bu araştırmada yalnızca sınıf içi etkinliklerden yararlanılmıştır. Uygulamalarda sınıf dışı etkinliklerin kullanılması da öğrencileri hayata hazırlama noktasında yararlı olacağı düşüncesiyle farklı sınıf dışı etkinlikler kullanılabilir.

Uygulama sürecinde ders kitapları inceleme sürecinde ders kitaplarında değerler eğitimine ilişkin etkinlik örneklerinin yeterli olmadığı göze çarpmaktadır. Ders kitaplarında değerler eğitimi etkinlik örneklerine daha fazla yer verilmesi önerilebilir.

Araştırmanın kaynak tarama sürecinde, değerler eğitimine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Tüm alanlarda değerler eğitimi araştırmalarına yer verilebilir. Araştırma sürecinde akıllı tahtadan yararlanılmıştır. Teknolojinin hızla değişip geliştiği günümüzde bu değişim sürecini değerler eğitiminde aktif kullanılması önerilebilir.

Araştırmada uygulama sürecinde öğrencilerle genel ağ yardımıyla sosyal medyadaki örnek olaylar üzerine tartışma yapılmıştır. Öğrencilerin çağrı yakalamaları adına değerleri kazanmaları noktasında, sosyal medyadan yararlanması etkili olacaktır. Ayrıca öğrenciler kitle iletişim araçlarını sağlıklı bir şekilde kullanabilmeleri için öğretmenlerin rehber görevi üstlenmeleri önerilebilir.

Okullarda yeterli düzeyde kaynak ve materyallerin bulunduğu değerler eğitimi sınıflarının oluşturulması, değerleri kazandırmada etkili olacaktır. Bu sınıfların tüm eğitim kurumlarında yaygınlaştırılması önerilebilir.

Okullarda değerler eğitimine verilen önem yeterli düzeyde değildir. Tüm öğretmenler değerler eğitimine il ve ilçe zümre toplantılarında değinerek bu konuda uygulamaya dönük kararlar alınabilir. Araştırmada çeşitli videolara yer verilmiştir. Öğretmenler değerler eğitiminde görsel ve işitsel materyaller kullanabilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması yoktur.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için 09/06/2022 tarih E 21817443-05.99-175568 sayılı HMKÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Başkanlığından etik izin alınmıştır.

Yapay Zeka Kullanımı Bildirimi

Yazar (lar), bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir yapay zeka aracından faydalanmamıştır.

Kaynakça/References

- Akdağ, M. (2011). *Bilimsel araştırmalarda istatistiksel analizler spss uygulamaları*. Nobel Yayınları.
- Akyüz, Y. (2013). *Türk eğitim tarihi M.Ö. 1000- M.S. 2013*. Pegem.
- Aladağ, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi*. (Yayın No.278337) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Aydın, M. Z., & Akyol Gürler, Ş. (2014). *Okulda değerler eğitimi*. Nobel.
- Balcı, N. (2008). *İlköğretim 6.sınıf sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminin etkililiği*.(Yayın No. 231772) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi].YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Baltacı, N. (2018). *Ortaokul yöneticilerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri*.(Yayın No.528820) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni: nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (Çev. Ed: Demir, S. B.). İstanbul: Eğiten Kitap.
- Çakıroğlu, A. E. (2013). *Değerler eğitiminde korku kültürünün etkisi*.(Yayın No.336320) [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel eğitim sosyolojisi*. Alfa.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması*. (Yayın No. 258126) (Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi). YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Dılmaç, B. (2007). *Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği İle Sınanması*.(Yayın No. 211415) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 17(2), 77-96. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4379/60037>
- Durdukoca, Ş. F. (2019). Identifying the attitudes and views of social sciences teachers toward values education in Turkey. *Kafkas Üniversitesi World Journal of Education*, 9(1), 103-117. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1206256>
- Edwards, J. (1996). Planning for values education in the school curriculum. In J.M. Halstead and M. J. Taylor (Eds.), (pp. 1-13). Routledge.
- Ellul, J. (2003). *Teknoloji toplumu* (Çev. M. Ceylan). Bakış.
- Ergün, S. (2013). *Ergenlere verilen değerler eğitiminin öz düzenleme stratejileri üzerindeki etkisinin sınanması*. (Yayın No. 328694) [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Erkuş, A. (2005). *Bilimsel araştırma sarmalı*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Fichter, J. (2006). *Sosyoloji nedir?*(Çev. Nilgün Çelebi). Anı.
- Fritz, M., & Berger, P. (2015). *Comparing two designs (or anything else!) using independent sample T-tests, Improving the User Experience Through Practical Data Analytics*, 4(6), 47-69. Morgan Kaufmann. <https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=b96cBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1>

https://www.researchgate.net/profile/YusufKeskin6/publication/293133062_Sosyal_Bilgiler_Derslerinde_Degerler_Egitiminin_Yeri_ve_Onemi/links/56b5c6c308ae5ad36058e407/Sosyal-Bilgiler-Derslerinde-Degerler-Egitiminin-Yeri-ve-Onemi.pdf

- Halstead, J. M. (1996). *Values and values education school*. J. M. Halstead ve M. J. Taylor (Ed.), *Values in Education and Education in Values*(pp. 58-72). Oxon: Routledge Falmer.
- Herdem, K. (2016). *Yedinci sınıf fen bilimleri dersi konularıyla bütünleştirilmiş değerler eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin değer gelişimine etkisi*.(Yayın No. 427689) [Yüksek lisans tezi, Adıyaman Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Izgar, G. (2013). *İlköğretim Okulu 8. Sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının demokratik tutum ve davranışlarına etkisi*.(Yayın No. 347483) [Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- İşcan, C. D. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*.(Yayın No.229089) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması*. (Yayın No. 226374) [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Keskin, Y. (2010). Sosyal bilgiler derslerinde değerler eğitiminin yeri ve önemi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitime Bakış*, 6(18), 68-72. https://www.researchgate.net/profile/YusufKeskin6/publication/293133062_Sosyal_Bilgiler_Derslerinde_Degerler_Egitiminin_Yeri_ve_Onemi/links/56b5c6c308ae5ad36058e407/Sosyal-Bilgiler-Derslerinde-Degerler-Egitiminin-Yeri-ve-Onemi.pdf
- Kılcan, B. (2016). Öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılmasına yönelik görüşleri ile değerler eğitimine ilişkin algılarında değerler eğitimi dersinin rolü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 605-618. <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/the-effect-of-the-values-education-course-on-preservice-teachers-views-about-introducing-values-to-students-and-on-their-.pdf>
- Kirschenbaum, H. (1995). *Enhance Values and Morality in Schools and Youth Settings*. Allyn&Bacon Company. Massachusetts.
- Kramer, S. N. (2002). *Tarih Sümer’de başlar, yazılı tarihteki 39 ilk*. Kabalıcı.
- Kurtoğlu, F. S. (2017). Aşık Veysel'in şiirlerini değerler eğitimi açısından okumak. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 5(7), 101-123. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tkhcbva/issue/71937/1157378>
- MEB. (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara.
- Mulkey, Y. J. (1997). The history of character education. *Journal of Physical Education, Recreation, and Dance*, 68(9) 35-37. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/07303084.1997.10605027>
- Neslitürk, S. (2013). *Anne değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyine etkisi*. (Yayın No. 331765) [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Öğretici, B. (2011). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler derslerinde değerler eğitimine yönelik uygulamaların etkililiğinin araştırılması*.(Yayın No. 328047)[Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Öztürk, S. A. (2011). *Ayrıntılı değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimine etkisi*. (Yayın No. 279111) [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi].YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Patton, M. Q. (2014). Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri. (3. Baskıdan Çeviri) (Çevirdi: M. BÜTÜN, S.B. DEMİR) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Pekuslu, N. M. (2019). *5. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri (Isparta ili örneği)*. (Yayın No. 561164) [Yüksek Lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Seyidoğlu, H. (1997). *Bilimsel araştırma ve yazma el kitabı*. İstanbul: Kurtiş Matbaası.
- Selanik Ay, T. (2016). Okulda değerler eğitimi. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. (ss.152- 160). Pegem.
- Tonga, D. (2017). Rol model olarak sosyal bilgiler öğretmeni. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 17-30. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kusbd/issue/30549/303901>
- TTKB. (2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine... https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf adresinden 25.06.2023 tarihinde alındı.
- Uzunkol, E. (2014). *Hayat bilgisi öğretiminde uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin özsaygı düzeyleri, sosyal problem çözme becerileri ve empati düzeylerine etkisi*. (Yayın No. 354658) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Values Education Study Final Report, (2003). *Avustralien Government, Department of Education, Science and Training*. Canberra, ACT.
- Varış, F. (1998). *Eğitim bilimine giriş*. Alkım.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitime genel bir bakış. *Niğde Üniversitesi Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, (19), 500-522. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16960/177116>
- Yıldırım, S. G., & Demirel, M. (2019). Türk tarihinde değerler ve değerler eğitimi üzerine bir inceleme. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 93. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ekvad/issue/44939/559445>

İletişim/Correspondence

Servet Hali

servethali@mku.edu.tr

Sümeyra Çelebi

sumeyra.ygbsn@gmail.com